

Володимир Володимирович ГРИЦЕНКО
(Національний науковий центр «Інститут
судових експертиз ім. Засл. проф.
М. С. Бокаріуса», м. Харків)

КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

У статті узагальнено підходи до класифікації кримінальних правопорушень проти правосуддя, котрі знайшли своє відображення в науках кримінально-правового циклу. Наголошено, що в основу криміналістичного критерію класифікації може бути покладення аксіологічний підхід, тобто ті суспільні блага та законні інтереси, яким спричиняється шкода через учинення кримінальних правопорушень досліджуваної групи, з урахуванням особливостей потерпілого й осіб, які вчиняють ці суспільно небезпечні діяння. За цими критеріями запропоновано виокремлювати такі групи кримінальних правопорушень: 1) посягання на законну діяльність осіб, які здійснюють і забезпечують правосуддя, їх життя, здоров'я і власність; 2) кримінальні правопорушення, пов'язані з невиконанням рішень суду особами, стосовно яких їх ухвалено; 3) кримінальні правопорушення, учинені службовими особами, які здійснюють або забезпечують здійснення правосуддя чи на яких покладено обов'язки щодо сприяння провадженню правосуддя; 4) кримінальні правопорушення проти правосуддя, котрі вчиняються особами, поведінці яких притаманні ознаки правового нігілізму та які усвідомлюючи законодавчі засади, реалізують протиправні форми поведінки, тим самим перешкоджаючи здійсненню правосуддя.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, криміналістична класифікація, правосуддя, суд, втручання в діяльність, показання, введення в оману, судові рішення, захисник, представник особи.

Постановка проблеми. Група кримінальних правопорушень проти правосуддя є досить чисельною, водночас деякі з них не надто поширені у питомій вазі облікованої злочинності. Так, станом на початок листопада

2024 р. у Єдиному державному реєстрі судових рішень серед ухвалених у період з 01.01.2019 по теперішній час обліковувалася така кількість вироків за результатами розгляду кримінальних правопорушень проти правосуддя, а саме: за ст. 371 КК України «Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою» – 2 вироби; за ст. 372 КК України «Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності» – 3; за ст. 376 КК України «Втручання в діяльність судових органів» – 1; за ст. 376⁻¹ КК України «Незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя» – 4; за ст. 377 КК України «Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного» – 9; за ст. 379 «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя» – 1; за ст. 382 КК України «Невиконання судового рішення» – 947; за ст. 383 КК України «Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення» – 292; за ст. 384 КК України «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу» – 137; за ст. 385 КК України «Відмова свідка від давання показань або відмова експерта, спеціаліста чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків» обліковується 13; за ст. 386 КК України «Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку» – 3; за ст. 388 КК України «Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації» – 49; за ст. 389 КК України «Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі» – 333; за ст. 389⁻¹ КК України «Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості» – 15; за ст. 389⁻² КК України «Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт» – 327; за ст. 390 КК України «Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі» – 96; за ст. 390⁻¹ КК України «Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників» – 607; за ст. 391 КК України «Злісна непокоря вимогам адміністрації установи виконання покарань» – 512; за ст. 392 КК України «Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань» – 7; за ст. 393 КК України «Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти» – 57; за ст. 394 КК України «Втеча із спеціалізованого лікувального закладу» – 5; за ст. 395 КК України «Порушення правил адміністративного нагляду» – 1476; за ст. 396 КК України «Приховування злочину» – 79; за ст. 398 КК України «Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи» – 9; за ст. 399 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи» – 1. Попри те, що деякі види кримінальних правопорушень не знаходять свого ґрунтового поширення в механізмі кримінально протиправної діяльності, це не означає, що практичні підрозділи не повинні знати та володіти сучасними методами протидії останнім.

Розробкою криміналістичних аспектів досудового розслідування

кримінальних правопорушень проти правосуддя займались М. В. Шепітько, С. О. Книженко¹, А. П. Мазур², К. А. Романаускас³, Д. Д. Русанівська⁴ та багато інших. Учені констатують, що одним із ефективних шляхів розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо розслідування кримінальних правопорушень у вигляді криміналістичних методик, є визначення концептуальних підходів щодо технології створення таких методик. З огляду на те, що різні технологічні підходи застосовуються стосовно різних класифікаційних рівнів, актуалізоване завдання щодо розробки криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень.

Загально теоретичні питання криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень досліджували та розкрили у своїх роботах В. І. Бойко-Джумеля⁵, В. О. Гусева⁶, В. А. Журавель⁷, Ю. Б. Комаринська⁸, Р. Л. Степанюк⁹ та багато інших. Розробкою криміналістичної класифікації злочинів проти правосуддя займалися С. О. Книженко та М. В. Шепітько, проте саме криміналістична класифікація групи кримінальних правопорушень проти правосуддя допоки не розроблена.

У зв'язку з цим *метою статті* стало розроблення криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень проти правосуддя.

Виклад основного матеріалу. Класифікація, як узвичаєно розуміти, є процесом і результатом застосування типологічного методу, завдяки застосуванню якого певну множинність об'єктів і явищ вдається поділити на підмножини за окремими ознаками, підставами. Погоджуємося з В. В. Тищенком про те, що застосування цього методу в наукових дослідженнях сприяє розкриттю сутності досліджуваних об'єктів, здійсненню повної та точної оцінки їх властивостей, зв'язків з метою систематизації знань, вдосконалення понятійного апарату, створення

¹ Книженко С. О. Особливості розслідування злочинів проти правосуддя, що вчиняються свідками, потерпілими або іншими особами шляхом перешкоджання встановленню істини у справі. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3(45). С. 61–65.

² Мазур А. П. Побудова криміналістичних версій на початковому етапі розслідування окремих видів злочинів проти правосуддя. *Право і суспільство*. 2015. № 4 (2). С. 193–198.

³ Романаускас К. А. Основи методики розслідування надання завідомо неправдивих показань свідком і потерпілим : монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. О. Гусевої. Харків : Факт, 2024. 203 с.

⁴ Русанівська Д. Д. Розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Київ, 2023. 260 с.

⁵ Бойко-Джумеля В. І. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень у сфері інвестування будівництва. *Юридичний бюлетень*. 2021. Вип. 23. С. 232-237. URL : <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.23.30>.

⁶ Гусева В. О. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством, елементи їх криміналістичних характеристик. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. № 3 (99). С. 242-252. URL : <https://doi.org/10.33766/2524-0323.99.242-252>.

⁷ Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції: монографія. Харків: Апостіль, 2012. 304 с.

⁸ Комаринська Ю. Б. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 4. С. 170-175. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.4.25>.

⁹ Степанюк Р. Л. Криміналістична класифікація злочинів, що вчиняються в бюджетній сфері України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). Ч. 1. С. 175–180.

підґрунтя для розробки теорій і положень у різноманітних галузях науки¹. Окрім цього, природна класифікація, на відміну від штучної, розуміння того, до якої групи належить той чи інший предмет, дає можливість дійти висновки про сутність предмета, явища, зміст його властивостей, ознак, а також про наслідки класифікації².

Ознаки або підстави класифікації чи як їх ще називають класифікаційні критерії, як слушно вказує Р. Л. Степанюк, «повинні відображати насамперед суттєві в криміналістичному сенсі риси відповідної злочинної діяльності»³. У контексті з'ясування сутності таких підстав ми дотримуємося позиції, що «жодна класифікація кримінальних правопорушень не може здійснюватися без урахування кримінально-правових ознак певної сукупності кримінальних правопорушень, тому що останні є базовими та системоутворюючими, адже увібрали в себе обов'язкові елементи складів кримінальних правопорушень»⁴. Оскільки класифікація не є надбанням власне криміналістичного вчення, то безумовно слід зауважити, що представники інших наук кримінально-правового циклу також звертаються до застосування цього методу. Водночас особливостями криміналістичної класифікації слід вважати застосування синергетичного підходу, в якому вдало поєднані і кримінально-правові, і криміналістичні критерії.

Представники науки кримінальне право доклали вагомих зусиль до розробки класифікації злочинів і кримінальних проступків проти правосуддя. В. А. Александров здійснив її на підставі особливостей суб'єкта злочину, поділяючи їх на такі групи:

1) злочини проти правосуддя, учинені службовими особами, котрі здійснюють або забезпечують здійснення правосуддя (ст. ст. 371, 372, 373, 374, 375, 380, 381 КК України);

2) злочини проти правосуддя, скоєні особами, на яких покладено обов'язки щодо сприяння провадженню правосуддя (ст. ст. 384, 385, 387 КК України);

3) злочини проти правосуддя, учинені засудженими чи особами, які перебувають під вартою (ст. ст. 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395 КК України);

4) злочини проти правосуддя, скоєні особами, котрі не мають безпосереднього відношення до здійснення правосуддя (ст. ст. 376, 377, 378, 379, 382, 383, 386, 388, 396 КК України);

5) злочини, пов'язані з посяганнями на життя, здоров'я, особисту безпеку, інші блага й інтереси захисників або представників особи у зв'язку

1 Тищенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насилницьких злочинів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2003. С. 15.

2 Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України: монографія / Л. М. Кривоченко. – К.: Юрінком Інтер, 2010. С. 21.

3 Степанюк Р. Л. Криміналістична класифікація злочинів, що вчиняються в бюджетній сфері України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). Ч. 1. С. 176.

4 Твердохліб В. М. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту ім. Е. О. Дідоренка*. 2024. № 1 (105). С. 344. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.341-355>.

з їх діяльністю щодо надання правової допомоги (ст. ст. 397, 398, 399, 400 КК України)¹.

Цей же критерій покладено і в основу класифікації, проведеної М. І. Хавронюком, на підставі якого він виділяє такі групи злочинів:

1) котрі вчиняються службовими особами, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя (ст. ст. 371, 372, 373, 374, 375, 376-1, 380, 381, , 381-1, ч. 2 ст. 387 КК України);

2) що вчиняються засудженими й особами, які перебувають під вартою (ст. ст. 389, 389-1, 390, 391, 392, 393, 394, 395 КК України);

3) які вчиняються іншими учасниками провадження (ст. ст. 383, 384, 385, ч. 1 ст. 387 КК України);

4) котрі вчиняються особами, які не є учасниками кримінального провадження (ст. ст. 376, 377, 378, 379, 382, 386, 388, 396, 397, 398, 399, 400 КК України)². Подібні підходи до класифікації застосовувалися й іншими вченими³, у тому числі й кримінологами.

Криміналісти також покладають в основу класифікації такий критерій, як особливості суб'єкта злочину, на підставі якого вони виокремлюють п'ять груп злочинів проти правосуддя, а саме:

1. Злочини проти правосуддя, що вчиняються особами з високим соціальним статусом (завідомо незаконне затримання, привід або арешт; порушення права на захист, примушування давати показання; притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності, постановлення суддею завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали чи постанови; розголошення даних досудового слідства, дізнання, відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, невжиття заходів безпеки стосовно такої особи).

2. Злочини проти правосуддя, які вчиняються особами з широким і різноманітним віковим складом і соціальним статусом. Такими особами здебільшого вчиняються приховування майна, яке описано або підлягає конфіскації чи на яке накладено арешт; невиконання судового рішення.

3. Злочини проти правосуддя, котрі вчиняються особами з яскраво вираженими рисами злочинців насильницького та корисливо-насильницького типів. Учинені ними протиправні дії виражаються здебільшого у втручанні в діяльність судових органів, захисника чи представника особи; умисному знищенні чи пошкодженні майна судді, народного засідателя або присяжного, захисника або представника особи; перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від дачі показань або висновку.

4. Злочини проти правосуддя, котрі вчиняються особами, з ознаками

¹ Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / [Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.] ; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. 2-ге вид., переробл. та допов. К. : Атіка, 2008. С. 573–574.

² Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2014. С. 791.

³ Мірошніченко С. Класифікація злочинів проти правосуддя. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2 (69). С. 237–246.

яскраво вираженого правового нігілізму. Вони найчастіше дають неправдиві повідомлення про злочин, завідомо неправдиві показання, відмовляються від виконання покладених на них обов'язків.

5. Злочини проти правосуддя, які вчиняються особами, стосовно яких ухвалено обвинувальний вирок. Такі особи вчиняють злочини у вигляді ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, покарання у вигляді обмеження волі та у вигляді позбавлення волі; злісної непокори вимогам адміністрації виправної установи, дій, що дезорганізують роботу виправних установ, втечі з місця позбавлення волі або з-під варти, втечі із спеціалізованого лікувального закладу¹.

С. О. Книженко розробила власне криміналістичну класифікацію злочинів проти правосуддя на підставі одночасного врахування таких критеріїв, як ознаки, що характеризують особу злочинця та потерпілого, спосіб учинення злочину, мотиви та наслідки злочину. З урахуванням цих підстав нею виокремлено:

«1. Злочини, які вчиняються шляхом насильства, знищення (пошкодження) майна осіб, діяльність яких пов'язана зі здійсненням правосуддя. Вказані злочини об'єднані в одну групу за способом учинення злочину – насилля або пошкодження (знищення) майна; особою потерпілого – це особи, діяльність яких пов'язана зі здійсненням правосуддя. Вказані злочини можуть бути вчинені будь-якою особою, незалежно від віку, статі, службового становища, соціального статусу. Наслідками таких злочинів є заподіяння матеріальної або фізичної шкоди потерпілому».

2. Злочини, що вчиняються суддями, службовими особами правоохоронних органів та іншими спеціально уповноваженими особами шляхом порушення порядку здійснення або забезпечення правосуддя. Визначені злочини поєднує те, що вчиняються вони шляхом порушення встановленого порядку здійснення або забезпечення правосуддя. Такі злочини вчиняють спеціально уповноважені особи – судді, службові особи правоохоронних органів, особи, уповноважені здійснювати або забезпечувати скоюють правосуддя. Потерпілими від таких злочинів є особи, що відстоюють свої інтереси у кримінальному судочинстві, а також ті, що сприяють його здійсненню. Мотиви злочину можуть бути різними. Наслідками злочинів можуть бути незаконне позбавлення волі, захворювання потерпілого або його загибель тощо. Вказані ознаки й визначають подібність методики розслідування досліджуваних злочинів.

3. Злочини, що вчиняються засудженими або особами, взятими під варту, шляхом порушення порядку відбування покарання або попереднього ув'язнення. Дані злочини поєднані в одну групу за способом учинення злочину – порушенням порядку та умов відбування покарання; особою злочинця. Такі злочини вчиняються засудженими (у тому числі й

---

¹ Кримінологія; Загальна та Особлива частини / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. В. Валуська та ін. за заг. ред. В. В. Галіни - 2-ге вид, переробл. і доповн.). Х. : Право, 2009. С. 191–192.

особами, щодо яких прийнято рішення суду про примусове лікування), особами, які знаходяться під вартою. Мотиви можуть бути різними. Наслідками злочину є те, що особа належним чином не відбула покарання, або примусове лікування.

4. Злочини, що вчиняються службовими або іншими особами шляхом незаконного втручання в діяльність судових органів або протиправним впливом на учасників судочинства. Дані злочини поєднують такі криміналістичні ознаки: 1) особа злочинця – вчиняються особами, які не здійснюють правосуддя, але їх діяльність перешкоджає здійсненню правосуддя; 2) спосіб злочину – незаконне втручання в діяльність судових органів або протиправний вплив на учасників судочинства, що не пов'язаний із насильством, знищенням (пошкодженням) майна вказаних осіб; 3) мотиви злочинів – недопущення встановленню істини в кримінальному провадженні; 4) наслідки – спричинення будь-якої шкоди, окрім фізичної та матеріальної шкоди потерпілим особам.

5. Злочини, що вчиняються свідками, потерпілими або іншими особами шляхом перешкоджання встановленню істини у справі. Названі злочини об'єднані в одну групу за способом учинення злочину – перешкоджання встановленню істини у справі, особою злочинця – особи, які повинні сприяти правосуддю. Мотиви та наслідки злочину різноманітні.

6. Злочини, що вчиняються службовими або іншими особами шляхом невиконання рішень суду. Ці злочини поєднані способом вчинення злочину – невиконання рішень суду; особою злочинця – службова особа або інша, яка зобов'язана в силу закону виконувати рішення суду. Мотиви та наслідки злочину можуть бути різними»¹. З огляду на проведену класифікацію можемо узагальнити, що ані мотиви, ані наслідки у виокремлених групах не мають такого принципового значення для класифікації кримінальних правопорушень, а тому навряд чи наділені вагомим криміналістичним значенням. Водночас за умови їх покладення як основного критерію в іншу класифікацію, вони, на нашу думку, набуватимуть більш вагомого значення. Так, наявність або відсутність корисливого мотиву може стати принциповим при класифікації кримінальних правопорушень, спрямованих на перешкоджання здійсненню правосуддя. Мотив помсти за професійну діяльність судді або особи, яка сприяє провадженню правосуддя (зокрема, здійснює захист особи чи представництво її інтересів), також стає визначальним для класифікації кримінальних правопорушень досліджуваної нами групи.

Принагідно зауважимо, що група кримінальних правопорушень проти правосуддя є чисельною та охоплює досить різноманітні кримінальні правопорушення, які вчиняються як різними суб'єктами, шляхом реалізації цілого комплексу діянь, так і на підставі різноманітних мотивів, з метою реалізації досить вагової низки цілей тощо. На нашу думку, основним

---

¹ Книженко С. О. Криміналістична класифікація злочинів проти правосуддя. *Право і безпека*. 2013. № 1 (48). С. 113–118.

критерієм криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень проти правосуддя не може бути власне спосіб їх учинення, через те, що вони можуть бути вчинені, як шляхом дії, так і шляхом бездіяльності (наприклад, невиконання рішення суду). З огляду на це, керуючись концепцією аксіологічного підходу, ми вважаємо за потрібне в основу розроблюваної криміналістичної класифікації покласти ті блага й інтереси, яким спричиняється шкода через учинення кримінальних правопорушень досліджуваної групи, особливості потерпілого від цих кримінальних правопорушень та характеристики особи, яка вчиняє суспільно небезпечне діяння. За цими критеріями ми виокремлюємо такі групи кримінальних правопорушень:

1. Посягання на законну діяльність осіб, які здійснюють і забезпечують правосуддя (ст. ст. 376, 376-1, 397 КК України), їх життя та здоров'я (ст. ст. 377, 379, 398, 400 КК України), а також власність (ст. ст. 378, 399 КК України).

2. Кримінальні правопорушення, пов'язані з невиконанням рішень суду особами, на яких покладено їх вирішення або стосовно яких їх ухвалено (ст. ст. 382, 388, 389, 389-1, 389-2, 390, 390-1, 391, 393, 394, 395 КК України).

3. Кримінальні правопорушення, учинені службовими особами, які здійснюють або забезпечують здійснення правосуддя чи на яких покладено обов'язки щодо сприяння провадженню правосуддя (ст. ст. 371, 372, 373, 374, 380, 381, 384, 385, 387 КК України).

4. Кримінальні правопорушення проти правосуддя, котрі вчиняються особами, поведінці яких притаманні ознаки правового нігілізму та які усвідомлюючи законодавчі засади, реалізують протиправні форми поведінки, котрі перешкоджають здійсненню правосуддя (ст. ст. 383, 386, 392, 396, 400-1 КК України).

Висновки. Представниками наук кримінально-правового циклу неодноразово вживалися спроби розробити уніфіковану класифікацію кримінальних правопорушень проти правосуддя. Узагальнюючи існуючі підходи, зважаючи на чинні положення кримінального законодавства, нами обґрунтовано доцільність покладення в основу класифікації концепції аксіологічного підходу, тобто як критерії використати суспільні блага та законні інтереси, яким спричиняється шкода через учинення кримінальних правопорушень досліджуваної групи, ураховуючи при цьому особливості потерпілого та осіб, які вчиняють ці суспільно небезпечні діяння. За цими критеріями запропоновано виокремлювати такі групи кримінальних правопорушень: 1) посягання на законну діяльність осіб, які здійснюють і забезпечують правосуддя, їх життя, здоров'я і власність; 2) кримінальні правопорушення, пов'язані з невиконанням рішень суду особами, стосовно яких їх ухвалено; 3) кримінальні правопорушення, учинені службовими особами, які здійснюють або забезпечують здійснення правосуддя чи на яких покладено обов'язки щодо сприяння провадженню правосуддя; 4) кримінальні правопорушення проти правосуддя, котрі вчиняються особами, поведінці яких притаманні ознаки правового нігілізму та які

усвідомлюючи законодавчі засади, реалізують протиправні форми поведінки, тим самим перешкоджаючи здійсненню правосуддя. Вважаємо, що як додаткові критерії для криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень можуть також використовуватися такі, як обстановка скоєння кримінального правопорушення, спосіб учинення, застосовані знаряддя та засоби тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко-Джумеля В. І. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень у сфері інвестування будівництва. *Юридичний бюлетень*. 2021. Вип. 23. С. 232-237. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.23.30>.
2. Гусева В. О. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством, елементи їх криміналістичних характеристик. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. № 3 (99). С. 242-252. DOI : <https://doi.org/10.33766/2524-0323.99.242-252>.
3. Дудоров О. О. Кримінальне право : навчальний посібник / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк; за заг. ред. М. І. Харонюка. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.
4. Журавель В. А. Криміналістичні методика: сучасні наукові концепції: монографія. Харків: Апостіль, 2012. 304 с.
5. Книженко С. О. Криміналістична класифікація злочинів проти правосуддя. *Право і безпека*. 2013. № 1 (48). С. 113-118.
6. Книженко С. О. Особливості розслідування злочинів проти правосуддя, що вчиняються свідками, потерпілими або іншими особами шляхом перешкоджання встановленню істини у справі. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3(45). С. 61-65.
7. Коваленко В. В., Удалова Л. Д., Письменний Д. П. Кримінальний процес : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 544 с.
8. Комаринська Ю. Б. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. №. 4. С. 170-175. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.4.25>.
9. Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України : монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 120 с.
10. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / [Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.] ; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ: Атіка, 2008. 712 с.
11. Кримінологія ; Загальна та Особлива частини / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. В. Валуська та ін. За заг. ред. В. В. Галіни 2-ге вид, переробл. і допови.). Харків : Право, 2009. 288 с.

12. Мазур А. П. Побудова криміналістичних версій на початковому етапі розслідування окремих видів злочинів проти правосуддя. *Право і суспільство*. 2015. № 4 (2). С. 193–198.
13. Мірошниченко С. Класифікація злочинів проти правосуддя. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2 (69). С. 237–246.
14. Романаускас К. А. Основи методики розслідування надання завідомо неправдивих показань свідком і потерпілим : монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. О. Гусевої. Харків : Факт, 2024. 203 с.
15. Русанівська Д. Д. Розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Київ, 2023. 260 с.
16. Степанюк Р. Л. Криміналістична класифікація злочинів, що вчиняються в бюджетній сфері України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). Ч. 1. С. 175–180.
17. Твердохліб В. М. Криміналістична класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту ім. Е. О. Дідоренка*. 2024. № 1 (105). С. 341–355. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.341-355>.
18. Тіщенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2003. 34 с.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2024

Volodymyr V. GRYTSENKO,
Postgraduate Student
(National Scientific Center «Hon. Prof. M. S. Bokarius Forensic Science
Institute» Ministry of Justice of Ukraine, Kharkiv, Ukraine)

CRIMINAL CLASSIFICATION OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST JUSTICE

The article summarizes the approaches to the classification of criminal offenses against justice, which were reflected in the sciences of the criminal-legal cycle. It is emphasized that the basis of the forensic criterion for classification can be the axiological approach, that is, those public goods and legitimate interests that are harmed by the commission of criminal offenses of the investigated group, taking into account the characteristics of the victim and the persons who commit these socially dangerous acts. According to these criteria, it is proposed to single out the following groups of criminal offenses: 1) encroachment on the legal activities of persons who administer and ensure justice, their lives, health and property; 2) criminal offenses related to non-compliance with court decisions by the persons in respect of whom they were passed; 3) criminal offenses committed by officials who administer or ensure the administration of justice or who are entrusted with duties to facilitate the administration of justice; 4) criminal offenses against justice, which are

committed by persons whose behavior is characterized by legal nihilism and who, aware of the legal principles, implement illegal forms of behavior, thereby obstructing the administration of justice.

Key words: *criminal offense, forensic classification, justice, court, interference with activity, testimony, misrepresentation, court decision, defense counsel, representative of a person.*